

Kirgizië in de Nederlandse media

'Het is geen puur etnisch conflict, de spanningen tussen clans zijn aangewakkerd voor politiek gewin'
(Journalisten in Kirgizië)

Aandacht Kirgizië (Kyrgyzstan) in de Nederlandse Media

In Kirgizië zijn er sinds april ernstige onlusten uitgebroken. Voor die tijd had het grootste deel van Nederland nog nooit of slechts vaag gehoord van deze voormalige Russische deelstaat grenzend aan Oezbekistan, Kazachstan, China en Tadzjikistan. De laatste tijd zien we in de Nederlandse media wel berichten over deze onlusten. De vraag is echter, hoe accuraat zijn deze berichten en geven zij een compleet beeld van wat er zich daadwerkelijk afspeelt in Kirgizië? In deze rapportage een overzicht van de hoeveelheid nieuws in de Nederlandse dagbladen over het land sinds 2001. Daarnaast gaan we in op de berichtgeving sinds april 2010 en kijken naar het soort nieuws, de herkomst van het nieuws en we geven een impressie van de invalshoek van het nieuws.

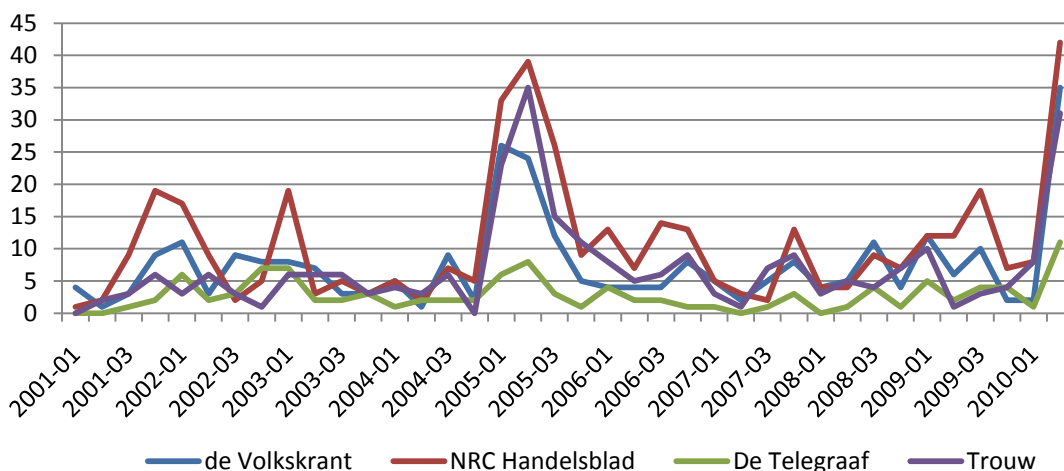
Methode

Voor de verzameling van artikelen maken we gebruik van alle artikelen waarin melding wordt gemaakt van Kirgizië of Kyrgyzstan, verschenen in de landelijke dagbladen *de Volkskrant*, *De Telegraaf*, *NRC Handelsblad* en *Trouw* vanaf 2001 tot en met 21 juni 2010. Door middel van een automatische inhoudsanalyse kijken we in hoeverre bepaalde aspecten van het nieuws naar voren komen in de berichtgeving (voor een uitgebreide beschrijving van de methode, zie: www.nieuwsmonitor.net).

Overzicht

In onderstaande grafiek geven we een overzicht van de berichtgeving vanaf 2001 in de verschillende dagbladen. De tijdsspanne is steeds een kwartaal. We zien dat de lijnen elkaar redelijk volgen. Een eerste piek is er te zien eind 2001 wanneer de Taliban richting Kirgizie lijkt te komen. "Kirgizie ziet de jihad steeds dichterbij komen," kopt *NRC Handelsblad* op 9 november 2001. De tweede piek begin 2003 betreft Nederlandse F16's die worden ingezet in Afghanistan, maar die deels gestationeerd zijn op de Amerikaanse basis in Kirgizië.

Figuur 1. Berichtgeving over Kirgizië vanaf 2001 in de verschillende dagbladen

In 2005 is er drie kwartalen lang aandacht voor de zogenaamde Tulpenrevolutie die zich afspeelt in Kirgizië. Alle dagbladen publiceren hierover. ‘Akajev wijkt voor woede Kirgiezen’ schrijft *De Telegraaf* over de situatie.

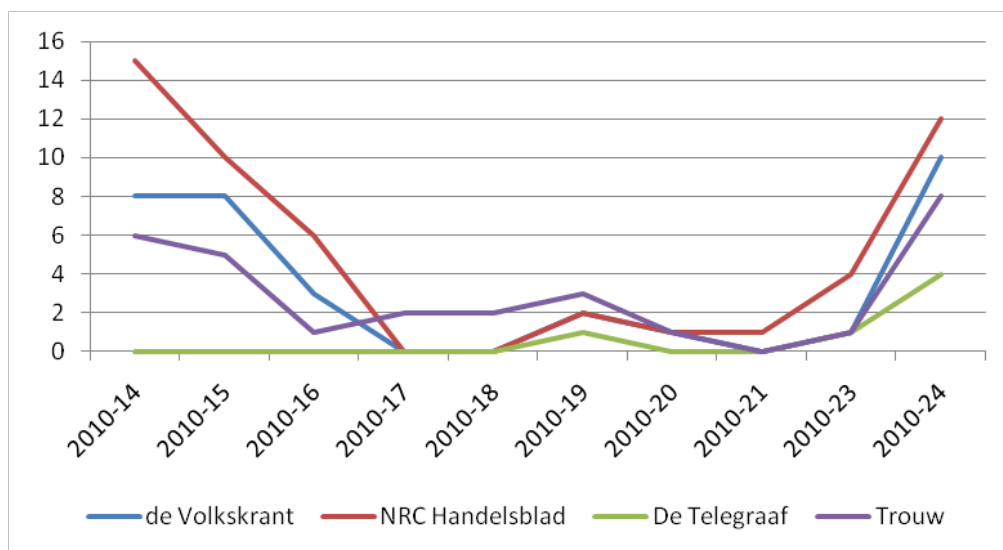
Na deze periode is er structureel meer aandacht voor het land. Zo schrijft *de Volkskrant* over protesten “President Kirgizië is mikpunt betoging” op 4 november 2006 en een jaar later bericht *NRC Handelsblad* over de parlementsverkiezingen “Kirgizië: partij wint alle zetels” (*NRC Handelsblad*, 17 december 2007). In de zomer van 2009 berichten de kranten over de protesten naar aanleiding van de parlementsverkiezingen waarbij volgens hen zou zijn gefraudeerd “Politie Kirgizië slaat betogers uiteen” (*de Volkskrant*, 30 juli 2009). In 2010 zien we een duidelijke toename in de berichtgeving.

Opvallend is vooral het verschil tussen *De Telegraaf* aan de ene kant en de ‘kwaliteitskranten’ aan de andere kant. *De Telegraaf* publiceert duidelijk minder berichten over Kirgizië dan de andere dagbladen.

Berichtgeving vanaf april 2010

Vanaf april 2010 zien we op sommige momenten aanzienlijke aandacht voor de gebeurtenissen in Kirgizie. De tweede week van april is er in *NRC Handelsblad*, *Trouw* en *de Volkskrant* uitgebreid aandacht voor de situatie. *NRC Handelsblad* schrijft op de voorpagina van 8 april “De revolutie dendert naar binnen”. De weken erna blijft er enige aandacht in de berichtgeving, maar het verdwijnt begin mei uit de dagbladen. Half mei berichten de kranten over de situatie. *De Telegraaf* kopt in haar editie van 14 mei, op pagina 15: “Couppoging in Kirgizië”. Een week later kopt *NRC Handelsblad* op de buitenlandpagina over de situatie “Etnische onlusten in Zuid-Kirgizie” (20 mei 2010). Begin juni schrijven alle dagbladen unaniem over “oplopend geweld” en de afgelopen week is er vooral veel nieuws te vinden in de dagbladen.

Figuur 2. Berichtgeving over Kirgizië per week vanaf april 2010

Naast aandacht voor het geweld breidt het nieuws zich ook uit naar Rusland (“Russen ingezet”, *de Volkskrant* 19 juni 2010) en naar de internationale gemeenschap “Zorg VN en OVSE dat geweld Kirgizië overslaat” schrijft *NRC Handelsblad* op 15 juni 2010. Ook hier zien we weer een verschil tussen met name *De Telegraaf*, die aanzienlijk minder aandacht besteedt aan Kirgizië dan de andere dagbladen. In totaal vinden we slechts 6 artikelen over Kirgizië, terwijl in *Trouw* 29 artikelen te vinden zijn, in *de Volkskrant* 33 en in *NRC Handelsblad* 51 artikelen.

Bronnen van het nieuws

Voor het nieuws uit het buitenland zijn de dagbladen steeds meer afhankelijk van persbureaus. In Nederland is het correspondentennetwerk van de media nog redelijk intact gebleven (Van der Valk & Vasterman, 2006), en ook zien we in Nederland een stabiele hoeveelheid buitenlands nieuws (Ned.Nieuwsmonitor, 2010). Toch staat ook de Nederlandse correspondent onder druk. Er moet bezuinigd worden en individuele correspondenten beslaan een steeds groter gebied en combineren hun werkzaamheden. Hierdoor komt de kwaliteit van de berichtgeving onder druk te staan. Wanneer de dagbladen meer terugvallen op het nieuws van persbureaus is

er een toenemende kans op een eenzijdige blik op de gebeurtenissen. In tabel 1. geven we weer in hoeverre de nieuwsberichten over Kirgizië afkomstig waren van de eigen correspondenten en verslaggevers, de eigen redactie, persbureaus of overige bronnen. Deze laatste categorie is lastig te definiëren. In *Trouw* bijvoorbeeld wordt er bijna nooit een persbureau vermeld bij kleine artikelen. Ook beslaat de categorie 'overig' de kleine aankondigingen op voorpagina's die verwijzen naar een langer artikel in de krant. Ook opiniestukken vallen in deze categorie.

Tabel 1. Bronnen van het nieuws over Kirgizië

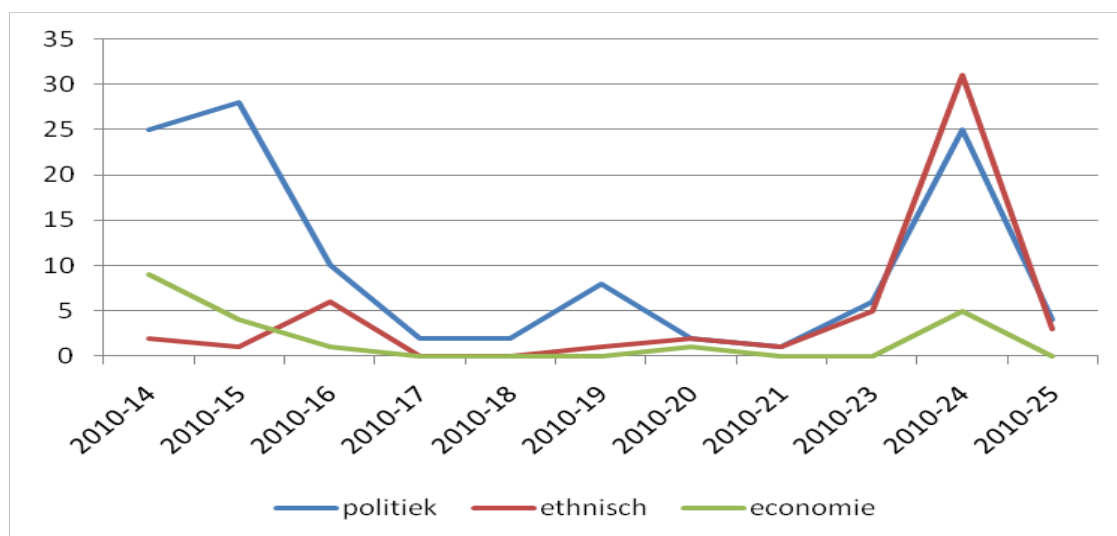
	de Volkskrant	NRC Handelsblad	De Telegraaf	Trouw
Verslaggever	54.5	35.3		24.1
Redactie		11.8		34.5
Persbureaus	21.2	25.5	16.7	17.2
Overig	24.2	27.5	83.3	24.1
Totaal	33	51	6	29

We zien een duidelijk patroon in de berichtgeving van de verschillende dagbladen. In *de Volkskrant* komt het meeste nieuws van de correspondent of verslaggever. Ook in *NRC Handelsblad* en *Trouw* vinden we de nodige berichtgeving van verslaggevers of correspondenten. Ook vinden we artikelen van de eigen redactie in *NRC Handelsblad* en *Trouw*. De categorie overig is in deze dagbladen ook groot. Een aantal opiniestukken zijn hier te vinden, maar het merendeel beslaat kleine artikelen waarbij geen expliciete bron genoemd staan. In *De Telegraaf* zien we vooral artikelen uit de categorie overig. Hierbij gaat het om kleine artikelen waarbij geen bron vermeld staat.

Definiëring van het conflict

De definiëring van het conflict is van belang hoe het publiek en de politieke gemeenschap in het buitenland reageert op de situatie. Zo zagen we dat in Bosnië, na het vertonen van de uitgemergelde gevangenen in de kampen in Bosnië in augustus 1992, er een roep kwam binnen de internationale gemeenschap om te interveniëren. Deze berichtgeving plaatste de situatie in Bosnië direct in een kader dat associaties oproep met de Tweede Wereldoorlog.

Figuur 3. Verschillende onderwerpen in de berichtgeving over Kirgizië

Wat de situatie in Kirgizië betreft klagen de journalisten aldaar over de berichtgeving in het buitenland. 'Het is geen puur ethnisch conflict, de spanningen tussen clans zijn aangewakkerd voor politiek gewin', zo stellen zij. Volgens de journalisten is het ethnische conflict aangewakkerd met politieke bedoelingen. Iets dat niet terug te vinden is in de internationale berichtgeving, aldus hun bevindingen. In deze paragraaf kijken we naar hoe de laatste maanden de situatie in Kirgizië is gedefinieerd in de Nederlandse dagbladen. We maken hierbij onderscheid tussen een politieke invalshoek, een economische invalshoek en een ethnische invalshoek. Door

middel van een aantal trefwoorden kijken we in hoeverre de berichten betrekking hebben op een van deze drie invalshoeken. Hierbij moet gezegd dat het ook mogelijk is dat meer dan een onderwerp ter sprake komt in een berichtgeving.

Uit de figuur zien we een duidelijk verloop. In april was de berichtgeving duidelijk politiek getint. De oorzaken van de opstanden werden vooral gezocht in de politieke situatie in Kirgizië. “Oppositie Kirgizië: president moet het land uit” zo schrijft *NRC Handelsblad* op 10 april over de situatie. Daarnaast is er aandacht voor de economische situaties en wordt er slechts sporadisch over etnische spanningen gesproken ‘Een strijd tussen clans’ (*de Volkskrant*, 12 april 2010). Half mei verschijnt er echter in *NRC Handelsblad* een artikel waarin er letterlijk wordt gesproken over etnische spanningen “Etnische onlusten in Zuid-Kirgizië” (*NRC Handelsblad*, 20 mei 2010). In de weken erna neemt de berichtgeving over de etnische kant van de onlusten toe en overstijgt zelfs het aantal artikelen waarin er wordt gesproken over de politieke kant van de gebeurtenissen. Zo kopt *De Telegraaf* op 15 juni: “Etnische slachtingen in wetteloos Kirgizië”. *Trouw* spreekt in het artikel “Etnisch geweld Kirgizië laat weer op” zelfs van ‘etnische zuiveringen’.

Tabel 2. Thema's in de berichtgeving (in % totale berichtgeving)

	Politiek	Ethnisch	Economie
de Volkskrant	60	26	14
NRC Handelsblad	62.5	29.7	7.8
De Telegraaf	62.5	12.5	25
Trouw	63.6	27.3	9.1

De verschillen tussen de dagbladen zijn onderling niet groot. De patronen zijn gelijk tussen *de Volkskrant*, *Trouw* en *NRC Handelsblad*. Alleen *De Telegraaf* laat een iets ander beeld zien dan de andere dagbladen. De krant besteedt in slechts een artikel aandacht aan de etnische kant van de onlusten. Veel meer aandacht is er voor de economische kant van het conflict. Hierbij moet gezegd dat het slechts om 6 artikelen gaat.

Wat de ‘kwaliteitskranten’ betreft zien we dat het etnische aspect in de berichtgeving van *NRC Handelsblad* het meest naar voren komt. In *de Volkskrant* wordt iets minder aandacht besteed aan de etnische kant van het conflict. De krant heeft daarentegen meer aandacht voor de economische aspecten van de situatie.

Conclusie

Kijkend naar de berichtgeving zien we dat de meeste artikelen te vinden zijn in *NRC Handelsblad*, gevolgd door *de Volkskrant* en *Trouw*. *De Telegraaf* besteedt nauwelijks aandacht aan de situatie. Naast de nieuwsberichten vinden we ook uitgebreidere stukken van de correspondenten ter plekke. Ook zijn er enkele opiniestukken te vinden in de dagbladen, hetgeen duidt op een publiek debat over de situatie. Opvallend in het nieuws is de kentering vanaf half mei. Waar de focus in april lag op het politieke aspect van het conflict komt er gaandeweg meer aandacht voor het etnische aspect van het conflict. In de laatste weken heeft deze invalshoek de overhand. Daarmee lijkt de situatie in de berichtgeving te worden geherdefinieerd van een politieke opstand naar een etnisch conflict tussen clans “Verjaagd met knuppels en hakmessen” schrijft *NRC Handelsblad* op 15 juni jl. De klacht van de Kirgizische journalisten is in die zin terug te zien in de Nederlandse media. Deze ontwikkeling is ook niet zonder gevaar. Deze situatie was eerder ook te zien tijdens het conflict in Rwanda. Door het conflict te vergelijken met een stammenstrijd van primitieve volken, keerde de nieuwsconsument zich af van het conflict en verstomde het publieke debat en daarmee het animo om in te grijpen.

Het is daarom van groot belang dat de journalisten zoveel mogelijk een **compleet beeld** geven van de situatie. Indien dit niet mogelijk is door de traditionele kanalen kan de burgerjournalistiek een aanvullende bron van informatie zijn voor de journalisten ter plekke of op de redactie. Hierbij is het wel nodig dat deze burgers gescreend worden en moet het duidelijk zijn voor de lezer dat er gebruik wordt gemaakt van specifieke bronnen die wellicht door eigen betrokkenheid niet objectief berichten. Als er echter geen andere bronnen zijn, is het aan de journalist de informatie zoveel mogelijk te checken en de lezer anders op de hoogte te stellen van het **gebrek aan controlemogelijkheden**. Deze manier van verantwoording afleggen aan de nieuwsconsument zorgt er voor dat de lezers de informatie niet als feiten aannemen maar het kunnen plaatsen in een breder kader waarin het conflict plaatsvindt.